

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**Rusko- český slovník železničských termínů
s komentáři.**

**Russian-Czech Dictionary of Railway Terms with
Comments.**

bakalářská diplomová práce v ruském jazyce

Vypracoval: Pavlo Zornyshko

Vedoucí práce: Mgr. Petr Tilkeridis

2011

Prohlá-uji, že jsem práci vypracoval samostatn a uvedl
v-echny poufíté prameny.

V Olomouci 26.4.2011

podpis

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Petru Tilkeridisovi, PhDr. Ladislavu Vobořilovi, Ph.D, doc. Ludmile Štěpánové, CSc. a doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc. za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytli.

B	6
1.	7
1.1	7
1.2	8
1.3	- ().....	8
1.4	8
1.5	9
1.6	XXI	9
2.	12
2.1	13
3.	15
3.1	15
3.2	16
3.2.1	16
3.2.2	16
3.2.3	16
3.2.4	17
3.2.5	()	17
3.2.6	17
3.3	18
3.4	18
3.5	18
3.6	18
3.7	18
3.8	19
3.9	19
3.10	19
3.11	19
3.12	20
3.13	20
4.	« »	21
5.	24
5.1	24
5.1.1	24
5.1.2	24
5.1.3	25
5.2	25

5.3	25
6. C	26
6.1	26
6.2	26
6.3	27
6.4	().....	27
6.5	27
6.6	28
6.7	28
7. -	29
7.1	29
7.2 -	31
7.3	42
7.3.1 ,	42
7.4 -	43
7.5	44
7.5.1 « »	46
7.6	47
7.7	48
7.8	49
7.8.1	50
7.8.2	51
7.8.3	52
	53
Resumé.....		56
Anotace		60
	61

« -
».

, ,
« » (:
<http://www.luganskteplovoz.com/>), , 100 ,
.

ó , , .

« » , ,
- ,

1.

(« », . <http://history.rzd.ru>)

(, *Exploring Russia by train.*
<http://www.travelallrussia.com/russia-travel-news-and-stories/russia-by-train-r67.html>; Píbylová, *Transsibijská magistrála ó cesta ásem.*
<http://rusko.svetadily.cz/clanky/Transsibirska-magistrala->).

?

1.1

I.
().
1834 .
,
. 1936 .
,
. 1829 ,
,
3 1836 .,

1.2

1891

10

7000 . XXI

(9288,2)

50%

1.3

()

(, - :

<http://www.transsib.ru/history-kvzd.htm>)

().

1904 ó 05 .

1.4

« »,

« », « » « »,

XIX . ,

, 1913 .

ó ,

. 1918 .

60

1926 .

ó ó

1200 .

. 1

85,2 . , 43,9 .

, 1051701

20- 2006 .

« »

« »,

2 (. 1) 4 (. 4),

6,

7 (. 2) 8, 200,

ó - ,

3 (. 3),

, « »

(, .

<http://www.rzds.ru/>).

. 2

50 ,

. 3

. 4

- », « »
- » «
- » :
1. ;
 2. ,
 3. ;
 - ;
 - .
 - ,
 - ,
 - (. 2009:
- 10).
- ,
- .
- ,
- ,
- (. 1987: 137).

2.1

(. lexikós ó « » (lexis ó « »)

logos ó « , »),

.

« , ()

.» (, .

<http://www.portal-slovo.ru/philology/37386.php>

(
,
.
[slovo.ru/philology/37386.php](http://www.portal-slovo.ru/philology/37386.php)).

[http://www.portal-](http://www.portal-slovo.ru/philology/37386.php)

3.2

aspectus ó
(. 2009: 178).

3.2.1

()
2009: 1786179).

3.2.2

70- XX (. 2009: 188; . 1987: 149).

3.2.3

(. 2009: 191).

3.2.4

(. 2009: 199).

3.2.5 ()

(. 2009: 237, . 1987: 153).

3.2.6

« . : .» (. 1987: 154)

« ó .» (. 2009: 254)

().

(. 2009: 254)?

(. 2009: 254).

3.3

. 2009: 2826302).

3.4

. 2009: 3036315).

3.5

316).

3.6

. 2009: 3216323).

3.7

(logos) ó (etymon/etymos) ó

. 2009: 3756395; , 2001: 217).

3.8

(). « »
« » - ,
(. 2009: 3966485).

3.9

, ,
,
,
(. 2009: 4866489; , 2001: 127).

3.10

. ,
(. 2009:
5296550; . 1987: 154).

3.11

. ,
,
, , ,
(. 2009:
5526579).

3.12

(. 2009)

ó .

3.13

(. 2009: 5806676).

difúzní rychlost

(. . .+ . . .) (. . .+ . . .)

asocia ní stupe

(. . .+ . . .) (. . .+ . . .)

2.

«-cí»

«i»

. . . «
»,

«na» (fiváček 1994: 36). :

p nicí prost edek

(+ .) (.+ .)

závod na výrobu kyseliny sírové

(. .+ .) (.)

lihovar

(.+ .) ()

3.

« », « » « ».

« » (

),

« »

«proti» (fiváček

1994: 37):

—

promýva ka

osv tlovací elektromontér
prost edek proti ka-li

4.

(fiváček 1994:.

37640);

5.

feleznice
výbu-nina
cementárna

(fiváček 1994: 40642).

jídelní v z
nosná raketa
vykláp ka
k rovec

(fiváček 1994: 42).

: *le pont de vue* (franc.) *la salle d'attente* (franc.)

hledisko

ekárna

5.

(podle Horecký a kol. 1983: 34-61)

5.1

5.1.1

-dlo

(*erpadlo, okysli ovadlo*),

-tko,

(*pr hledítko, -oupátko, zdvihátko*).

(,) - (,),

- (,), - (,) .

5.1.2

- - ().

-/auto-,

/elektro-

(*ó vlakový zabezpe ova ,*

ó automatická závora).

5.1.3

1. (,)
2. (ze slov *textil* a *silon* vznikl *tesil*)
3. (,)
XX

5.2

5.3

6. C

(podle Horecký a kol. 1983: 62683)

6.1

ó
vte ina ()
) sekunda ()
aeroplan letadlo.

6.2

ó

6.3

za řízení pro samo jiné zastavování vlaků i vl. zabezpečovacím za řízení).

(brzda a brzdový, brzdový, brzda).

6.4

6.5

6.6

6.5,

).

(.

,

6.7

vykolejit.

(60)
(, , ,)
www.yandex.ru <http://railbook.net/>

➤ . . . ,
: « »,

1982.

➤ . . . ,
: « », 1983.

➤
: « »,
1991. ISBN 5-277-00666-4.

➤
« », 1968.

,
(,
, .),

,
« - »¹
, 300 ,
ó

¹ ó , , , , ,

7.2 -

-	(-)	vlakový zabezpečovací, samoinné brzdění, zařízení pro samoinné zastavování vlaku při vl. zabezpečovacím zařízením
-	(-)	automatické/samoinné spáhlo
-	(-)	automatická závora
-	(-)	agregát, soustrojí
-	(-)	akumulátor, sbíra
-	(-)	tlumič, tlumicí zařízení, odpružení
-	(-)	tlumení, opotřebení
-	(-)	bateriová skříň
-	(-)	z ráfka, palík brzdy, kolejnicový sbíra
-	(-)	zabezpečovací zařízení
-	(-)	maticový roub, svorník
-	(-)	nosník, pažník, lůžko
-	(-)	ložisková skříň, nápravové ložisko
-	(-)	nárazník
-	(-)	hřídel
-	(-)	kliková hřídel
-	(-)	hnací hřídel
-	(-)	váleček, ep
-	(- , -)	hnaný
-	(- , -)	hnací
-	(-)	klapka, ventil
-	(-)	práhledítko
-	(-)	vložka, těsnění
-	(-)	vzduchové potrubí

-	(-)	rozváděč vzduchu
-	(-)	sací ventil, plnicí ventil
-	(-)	otáčení, rotace
-	(-)	prídavná brzda, pomocná brzda
-	(-)	náboj, pouzdro, vložka-objímka
-	(-)	vypouštěcí ventil, výfukový ventil
-	(-)	vybrání, výkrufek
-	(-)	průjezdový profil, obrysový rozměr, průchodový průřez
-	(-)	tlustota, vzduchotěsnost
-	(-)	rozvíjecí konektor
-	(-)	ložisko, sedlo
-	(-)	popřední část vlaku
-	(- , -)	ložený
-	(- , -)	nákladní
-	(-)	nosnost, užitkové zatížení
-	(-)	houkačka, píšťala
-	(-)	tlak
-	(-)	čidlo, snímač
-	(-)	motor, hnací ústrojí
-	(-)	průpust
-	(-)	tlumič, tlumicí člen
-	(-)	dekódovač /dekodér
-	(-)	rozsah, rozpětí
-	(-)	diesellový vlak
-	(-)	motorový vlak
-	(-)	dioda
-	(-)	disk, kotouč
-	(-)	dálkové ovládní

-	(-)	-rticí klapka/ventil
-	(-)	tuhost
-	(-)	záslepka, slepá p íruba
-	(-)	svorka
-	(-)	uzemn ní
-	(-)	zemni
-	(- _ ,	uzemnit
	- _ ;	
	- _ ; - _ ,	
	- _)	
-	(-)	v le, sty ná spára, mezera
-	(-)	zablokování, upev ování klíny
-	(- ,	zablokovat (se), upevnit
	- ;	klíny
	-)	
-	(-)	reduk ní vlofka
-	(-)	zkrat, spojení
-	(- , -)	nouzový, zálofní
-	(- _ ,	vlisovat, nalisovat
	- _ ;	
	- _ ;	
	- _ ,	
	- _)	
-	(-)	nabíjení, nabití
-	(-)	zaháknutí, zap aflení
-	(-)	rozev ení automatického sp áhla
-	(-_)	-oupátko
-	(-_)	ozubené kolo
-	(-)	opot ebení
-	(-)	odolnost v i

					opot ebování, trvanlivost
				(-)	izolace
	-			(-)	kabel
	-			(-)	komora
		-		(-)	karburátor
	-			(-)	karter, motorová sk í
		-		(-)	cívka
	-			(-)	ventil, klapka
	-		-	(-)	provzdu- ovací ventil
	-		-	(-)	ventilová komora
	-			(-)	svorka
	-			(-)	klín
	-			(-)	tla ítko
	-		-	(-)	kódovaný proud
-				(-)	pouzdro, kryt
		-		(-)	stínítka, slune ní clona
	-		-	(-)	dvojkolí
		-		(-)	kolo
	-			(-)	kolektor, sb ra
		-		(-)	elist, -palík
	-			(-)	kroufek, v nec
		-		(-)	komutátor
		-		(-)	kompresor
		-		(-)	kondenzátor
		-	-	(-)	konstruk ní rychlost
	-			(-)	kontakt
	-		-	(-)	pruflinový svazek
	-		-	(-)	kontaktní palec
		-		(-)	samosvorná matice
-				(-)	trup, pouzdro, obal
-				(-)	ventil, kohoutek
		-		(-)	klika
		-		(-)	konzola, rameno

—	(-)	víko, epi ka, poklop
—	(-)	sk í vozu
—	(-)	kulisa
—	(-)	poklop
—	(-)	okruh, magistrála
—	(-)	manometr, tlakom r
—	(-)	lapa oleje, odlu ova
—	(-)	oleje, odlu ovací jímka
—	(-)	mechanizmus, ústrojí
—	(-)	výkon
—	(-)	zah átí, oh ev
—	(-)	zatížení, nalofení
—	(-)	spolehlivost
—	(-)	válcování, rýhování
—	(-)	trubková/p esouvací
—	(-)	matice
—	(-)	nap tí
—	(-)	ezání
—	(-)	erpadlo, pumpa
—	(- , -)	nerozebíratelný, pevný
—	(- , - ;	odpojit, p eru-it p ívod
—	- ;	proudu
—	- , -)	
—	(-)	objímka, sv rka
—	(-)	p eru-ení, p etrfení
—	(-)	okuje
—	(-)	okysli ovadlo
—	(-)	zpoříd ní
—	(-)	otvor
—	(-)	odjezd
—	(-)	dráfkka, flábek
—	(-)	palec
—	(-)	parní lokomotiva

-	(- , -)	osobní
-	(-)	mezistani ní úsek
-	(-)	p ejezd
-	(-)	p epína
-	(-)	napájení, p ívod
-	(-)	plunfir, válcový píst
-	(-)	tlumičí ústrojí
-	(-)	zav -ení, podvozek
-	(-)	vlaková souprava, vozidlový park
-	(- , -)	podkovovitý, ve tvaru podkovy
-	(-)	lofisko
-	(-)	zdvihátko, zvedák
-	(-)	vlak
-	(-)	b houn
-	(-)	dutina
-	(- , -)	prázdný
-	(-)	píst
-	(-)	pístní krouflek
-	(-)	pojistka
-	(-)	m ni
-	(-)	p íjezd
-	(-)	pohon, náhon, hnací ústrojí, p evod
-	(-)	navíjecí cívka
-	(- , -)	hranolovitý, ve tvaru hranolu
-	(-)	ujetá dráha, kilometrál
-	(-)	zátka, pojistková zátka, klobou ek
-	(-)	pr vis, pr hyb
-	(-)	drát, vodi

-	(-)	drát
-	(-)	vločka, t sn ní
-	(-)	propustnost, dopravní výkonnost
-	(-)	pr ez
-	(-)	prokluzování
-	(- , -)	protiskluzový
-	(-)	pruflina, péro
-	(- , -)	dutý
-	(-_)	kolej, tra
-	(-_)	rozjezdová dráha
-	(-)	lapa prachu
-	(-)	chladi
-	(-)	zrychlení
-	(-)	rozte , rozvád ní
-	(-)	rozpojení
-	(-)	vybíje , bleskojistka
-	(-)	rám
-	(-)	rozpojení
-	(- , -)	rozpojovací
-	(-_)	rozpojovací páka
-	(- , -	regulovat
-	;	-
-)	
-	(-)	regulace, regulování
-	(-)	regulátor
-	(-)	reduktor, reduk ní kolo, redukce
-	(-)	refim
-	(-)	zásobník, rezervoár, nádrfl
-	(-)	rezistor
-	(-_)	závit

-	(- , -)	závitový
-	(.)	rele
-	(- , -)	releový
-	(-)	releová sk í
-	(-)	kolejnice
-	(-)	kolejový obvod, kolejnicový proudový okruh
-	(-)	pero
-	(-)	pérování, odpružené uložení
-	(-)	zásuvka
-	(-)	rotor
-	(-)	odvád cí hadice
-	(-)	rukoje ,klika
-	(-)	páka, klika
-	(-)	odv tráva , odvzdu- ovací trubice
-	(-)	sv telný filtr
-	(-)	semafor, sv telné náv stidlo
-	(-)	semaforní stoflár
-	(-)	zapalovací sv í ka
-	(-)	sekce, díl
-	(-)	náv stidlo
-	(- , -)	srpový, ve tvaru srp
-	(-)	sí
-	(-)	svorka
-	(-)	signál, znamení
-	(-)	signalizace, výstraha
-	(-)	t ecí síla
-	(-)	rychlom r
-	(-)	mazání, mazivo

-	-	(-_)	mazací kroufek
-		(- , -)	mazací
-		(_ ,	posunout
		_ ;	
		_ ;	
		-_ , - _)	
-		(-)	posuv, posun, posunutí
-		(- , -)	posunutý
-		(-)	tryska
	-	(-)	odpor
-		(-)	souprava
-		(-)	spou-t ní, uvedení v innost
-		(- , -)	spou-t t se
-		(-)	pouzdro
-		(-)	stanice, zastávka
-	-	(-)	záchranná brzda
-		(-)	zastavení
-		(-)	výhybka
-	-	(-)	výhybka
-		(-)	záv sné za ízení
-		(-)	sp áhlo
-		(-)	spojka, adheze, sp ahování
-		(-)	m i , po íta
-		(-)	hmotnost prázdného vozu, tára vozu
	-	(-)	motorová lokomotiva
	-	(-)	tepelné zpracování
-		(- , -)	typový
-		(- , -)	nákladní (vlak)
-		(-)	proud
-	-	(-)	proud st ídavý

-	-	(-)	proud stejnosměrný
	-	(-)	zdvihátko
	-	(-)	tunel
	-	(- _)	vnější strana
	-	(-)	brzdění
-		(-)	brzda
	-	(-)	brzdový okruh, brzdové potrubí
	-	(-)	brzdná síla
	-	(-_)	brzdový kolík
	-	(-_)	brzdná dráha
	-	(-)	brzdový válec
	-	(-)	kodeč
-		(-)	tržnice
-		(-)	rozjezd
-		(-)	lano
-	-	(-)	potrubí
-		(-)	tah, trakce, tažná síla
-	-	(-)	motorová trakce
	-	(-)	elektrická trakce
	-		/
-		(-)	koleno
-		(-)	náraz
-		(-)	sklon, stoupání, klesání
	-	(-)	tržnice
	-	(- , -)	tržnice
-		(-)	doraz
-		(-)	zářívka
	-	(-)	urychlovač, akcelérátor
	-	(-)	zařízení, mechanismus
-		(-)	únik
-		(-)	úsek
-	-	(-_)	plstěná kotouč

-	(-)	napáje , feeder
-	(-)	filtr, isti
-	(-)	p íruba
-	(-)	skluz válc , frikce, t ení
-	(-)	konec vlaku
-	(-)	upínací ep
-	(-)	chladni ka, chladírna, chladi
-	(-)	volnob h
-	(-)	válec
-	(-)	frekvence
-	(-)	ojnice
-	(-)	ozubené kolo
-	(-)	sk í
-	(-)	závora
-	(-)	hadice
-	(-) (-)	závla ka
-	(-)	klín
-	(-)	stojina
-	(-)	zástr ka
-	(-)	zásuvka, zdí ka
-	(-)	d ík, kolík
-	(-)	pístnice
-	(-)	nátrubek
-	(-)	nosný ep, kolík
-	(-)	bo ník
-	(-)	spárom r
-	(-)	provoz
-	(-)	elektrická lokomotiva
-	(-)	elektrický kompresor
-	(-)	elektromagnet
-	(-)	elektrický vlak, motorák
-	(-)	elektrický pohon

—	(-)	smyk, skluz
—	(-)	kotva
— —	(-)	kotva motoru

7.3

7.3.1

» (Wagner 1999), 70% (Wagner 1999), 70% / (Lignea) (Brno 2009), «Rewin» (<http://www.rewin.cz/WebForm1.aspx>) «Velký slovník rusko- český a česko-ruský» (Lignea) (Brno 2009), «Rewin» («přívodní ventil»)

» «Rewin» («přívodní ventil»)

- obrysový rozměr, průřez
- odvádění hadice
- elní strana

«vlaková souprava», «vozidlový park»,

7.5.1

« »

«Ručička v teorii a v praxi» (nakladatelství Světlová, Praha 1988)

« », «Termín š vlaková souprava je jako ekvivalent k ruskému termínu š správny.» (, 1988).

« » «dopravované vozidlo».

« »,

«
» (: « » 1983),

«Automatické brzdy vlakových souprav».

7.6

. vlakový zabezpečovací
. automatická závora
. vzduchové potrubí
. světelný filtr
. tepelné zpracování
. elektrická lokomotiva
() (.+ . .ó . .)

. rozváděč vzduchu
. lapa prachu
() (. .+ . .ó . .)

()

. dvojkolí

(.+ . . .ó . .) ()

. . p íp efl

(.+ . . .ó . .) (.)

. . nosnost

() (.)

7.7

.	. Schlagbaum	. závora
.	. Dämpfer	. tlumi
.	. Stock	. pístnice
.	. Stutzen	. nátrubek
.	. buffer	. nárazník
.	. stier	. nosný ep, kolík
.	. Stift	. d ík, kolík
.	. amortisation	. tlumi , tlumicí ústr.
.	. gabarit	. pr chodový pr ez
.	. dia pason	. rozsah, rozp tí
.	. luik	. poklop
.	. knoop	. tla ítko
.	. corpus	. obal, trup

, ()

, ,

.

- . *Klappe* . ventil . Ventil
- . *Drossel* . -krticí klapka . Klappe
- . *isoler* . izolace . isoler

- . *zaráfka, -palík brzdy*
- . *vlofka, t sn ní*
- . *zemni*
- . *nouzový, záložní*
- . *pouzdro, kryt*
- . *erpadlo*
- . *svorka*
- . *prokluz, skluz, smyk*

- . *zablokovat (se)* . Block
- . *reduk ní vlofka* . reductio
- . *parní lokomotiva* . locomotive

7.8

(, / .)

7.8.1

. + - ; - , - - + - ; - ;
 + - ; - ; - .
 -
 ,
 -i , -a , -e . -ák, -oun.

.	.	. zemní
.	.	. p epína
.	—	. akumulátor, sb ra
.	—	. kolektor, sb ra
.	—	. kompresor
.	—	. reduktor
.	—	. rotor
.	—	. tlumi
.	—	. dekodova
.		. po íta , m i
.		. zdvihátko, zvedák
.		. b houn
.		. ojnice

- (), - ().
 - - ó
 -en(í), - (),
 (
).

.	—	. -palík, elist
.	—	. epi ka, víko
.	—	. zatíflení
.	—	. zav -ení, podvozek

- _____
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
- *vločka*
 - *rozdávní*
 - *rozpojení*
 - *regulování, regulace*
 - *provoz*
 - *signalizace*

- (), - ().

- _____
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
- *otáení*
 - *tlak*
 - *zablokování*
 - *zapálení, zaháknutí*
 - *rýhování*
 - *napájení, pívod*
 - *odpor*
 - *rozjezd*
 - *t snní*
 - *t ení*

7.8.2

- _____
 - _____
 - _____
- *výkrufek*
 - *dekódova*
 - *záslepka*

- .
- .
- .
- .
- .
- .
- .
- .
- .

- . *nerozebíratelný*
- . *odpojit*
- . *okysli ovadlo*
- . *p íjezd*
- . *prokluzování*
- . *rozpojení*
- . *rozpojení*
- . *spou-ť t se*
- . *únik*

7.8.3

,

.

.

7.6.

<http://railbook.net/>,

www.yandex.ru.

www.gramota.ru.

technický slovník 1999).

(Rusko- eský

«Microsoft Excel»

ó

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

«Microsoft Excel».

RESUMÉ

Tématem této bakalářské práce byl zvolen rusko- český slovník železničářských termínů s komentářem. Hlavním cílem však nebylo vytvoření komplexního terminologického slovníku, který by dokázal dostatečně pokrýt celou, nebo alespoň částečně oblast železničářského slangu, nýbrž připrava autora na samotný proces jeho sestavování prostřednictvím vytvoření slovníku základního, který má odhalit ty částečně možné problémy a specifika procesu sestavování, který pak poslouží jako vzor a předurčí podobu budoucího rozsáhlejšího slovníku. Toto téma autor nevolil náhodně, ale na základě určité skutečnosti. Je všeobecně známo, že železniční doprava je jedním z nejvyužívanějších způsobů dopravy, a je velmi důležitým strategickým a ekonomickým faktorem v mnoha zemích světa. Další skutečností je absence jakéhokoliiv rusko- českého (či česko-ruského) příkladového slovníku železničářské terminologie, přestože české závody dodávaly státním na východě Evropy velké množství lokomotiv, především elektrické trakce a spolupráce české republiky a Ruské federace (sice v menší míře) trvá dodnes, což představuje dobu asi 50 let. V určitém množství obecných technických termínů je možné nalézt v Rusko- českém technickém slovníku (Wagner 1999), ale podstatná skupina slov, užívaných pouze v železničářském slangu, chybí. Poslední skutečností, která ovšem také podstatně ovlivnila výběr tématu pro tuto práci, se stal osobní vztah autora k železniční dopravě.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část je zaměřena na teorii a autor se na jejím začátku věnuje historii vzniku a vývoje železnic v Rusku a jejich dnešní podobě. Tato část je velmi významná pro zjištění etymologie velké části termínů, protože z ní vyplývá, že na stavbě železnic v Rusku se dlouhodobě podíleli především německy mluvící specialisté. Tudíž se zde objevil předpoklad, že velká část použitých termínů bude německého původu. Důsledky tohoto předpokladu se plně projeví v části praktické. Dále se zde pracuje nad vymezením oboru souvisejícím v oblasti slovníků a lexikografie. Zde bylo využito množství odborné literatury a myšlenek takových odborníků jako je . . . (« . . . »), . . . (« . . . » 2001), F. Čermák a J. Filipec (šManuál lexikografie 1995), . . . (« . . . » 2009) Definice lexikografie, kterou autor se

nepatrn odli-ují, ale pokud je shrneme, tak se dá říct, že moderní lexikografie je v da, která se zabývá teorií, praxí a problematikou sestavování slovníků. Je součástí lexikologie a je vzájemně propojena s jejími dalšími disciplínami jako je například frazeologie, etymologie aj.

Po vymezení lexikografie bylo nutné zmapovat stav současné typologie slovníků, aby se budoucí slovník mohl správně adaptovat a aby mohla být blíže určena jeho budoucí podoba. Tomuto tématu je v nově založeném oddělu teoretické části bakalářské práce. Zde bylo nutné se více zabývat zakladateli typologie slovníků v ruském jazyce L. V. Merbovi («...» 1974), který postavil svoji teorii dělení slovníků na protikladech (například výkladový slovník oproti ekkladový slovník), jelikož, jak bylo dále zjištěno, téměř všichni mladší specialisté vycházeli ve svých dílech právě z teorie L. V. Merby. Byli to: ... («...» 1987), ... («...» 2001), ... («...» 2009). V průběhu dalšího studia dostupné literatury bylo užito několik desítek zjištění. Zatímco Novikov uvádí ve své knize pouhých devět základních typů slovníků, v díle Gerda a kol. jejich počet překročil desítku. Autor této bakalářské práce přisuzuje tuto změnu především prudkému rozvoji lexikografie na konci dvacátého století jako výdolu a také praxe sestavování slovníků, což vedlo ke vzniku jejich nových typů. Když porovnáme roky vydání knih «...» (1987) a «...» (2009), tak je tu velmi dobře vidět pokrok, který za dobu o něco málo delší než 20 let lexikografie učinila. Příkladem jednoho z nejvíce zajímavých nově vznikajících slovníků je slovník české e-i, který pomáhá lingvistům pochopit průběh osvojení jazyka.

Teoretickou část bakalářské práce uzavírá oddíl, který se zabývá vymezením pojmu štermínů a zvláštnostmi jeho ekkladu. Zde bylo nejvíce využito práce D. Fiváka (ŠÚvod do teorie ekkladu 1994), kde je pojem štermínů stručně a jasně vymezen. Dále se autor této bakalářské práce v nově porovnání ruské a české terminologie, přičemž zde došlo k potvrzení již známé skutečnosti. A to, že nehledě na společný původ obou jazyků, na utváření ruské terminologie měl nemecký a francouzský jazyky mnohem větší vliv. Z toho důvodu je v ruském jazyce mnohem více výskyt víceslovných termínů než v češtině, což potvrzuje v této analyticitě ruštiny.

Po d kladném prozkoumání teoretických bodů potřebných pro úspěšné dosažení vytyčených cílů, bylo možné začít s vypracováním praktické části této bakalářské práce, která se zaměřuje na sestavení zkušebního slovníku o rozsahu 310 termínů a jeho následnou analýzu. Bylo třeba nalézt zdroj ruské flezní terminologie, kterým se z praktického hlediska staly flezní technické příručky a další knihy z této oblasti v elektronické podobě, nalezené pomocí ruského internetového vyhledávače www.yandex.ru na internetové stránce příznivců fleznic <http://railbook.net/>. V průběhu další práce se tento zdroj termínů ukázal být nejlepším. Extrahování specifické lexiky z dostupné literatury pak jako nejproduktivnější způsob jejího získávání, a koliv je dosti časově náročný. Po dosažení nezbytně nutného počtu termínů byly abecedně seřazeny a u každého z nich byl vyznačen přízvuk a potřebné gramatické kategorie. Při následném překládání této lexiky do češtiny, které představovalo jednoznačně nejnáročnější a nejproblematickejší etapu praktické části, se nejlépe osvědčil zmíněvaný Rusko-český technický slovník (Wagner 1999), který, jak se ukázalo, by mohl posloužit nejen jako příkladová příručka, ale i jako zdroj menšího množství termínů. Informace o provedení slov poskytl internetový informační portál <http://www.gramota.ru>. Další, spíše pomocné materiály, bylo možné získat z Velkého slovníku rusko-českého a česko-ruského společnosti Lingea (Lingea s.r.o. 2009) a z internetového slovníku firmy «Rewin» (<http://www.rewin.cz/WebForm1.aspx>). Nezamnitelnou pomoc v průběhu hledání nejvíce vhodných příkladových ekvivalentů poskytli také zaměstnanci českých drah Jaromír Blouček a Jan Snáhel. Během následné analýzy byly zjištěny některé skutečnosti, které nepochybně budou využity ke zjednodušení sestavování budoucího slovníku. Tím nejdříve zjištěným se stalo to, že se potvrdil předpoklad z teoretické části této práce, kdy největší část přejatých termínů tvořila slova převzatá z češtiny. Do češtiny se ve většině případů překládají pomocí lexémů českého převodu (*rus. ... - n m. Schlagbaum - es. závora*). Následovaly je slova latinského převodu, označující předměty, které elektrické součástky (*rus. ... - lat. condensare - es. kondenzátor*) a menší zařízení (*rus. ... - lat. amortisation - es. tlumič, tlumicí ústrojí*). Co se týče jejich příkladů do češtiny, vyskytly se zde případy, kdy český jazyk vycházel ze stejného latinského lexému (*rus. ... - lat. compressus - es. kompresor; kondenzátor viz výše*). Pokud v menší míře v porovnání s převzatými a latinskými

slovy byly zastoupeny lexémy anglického (*rus. буфер - ó angl. buffer - es. nárazník*), francouzského (*rus. вагонет - franc. gabarit - es. pr chodový pr ez*), nizozemského (*rus. вагонет - niz. luik - es. poklop*) a českého (*rus. вагонет - ec. dia pason - es. rozsah, rozp tí*). Tyto termíny se op t ve v t-in p ípad p ekládají do e-tiny slovy eského p vodu. Dal-ím podstatným zji-t ním bylo, že množství slov p ejetých do ru-tiny z jiných jazyk , je nepatrn v t-í nejl po et slov ryze ruských. Ukázalo se také, že tento fakt m že mít význam ve spojení s mírou ekvivalence p ekladu jednotlivých termín , která byla v dané ásti taktéfl pat i n analyzována. Zjistilo se, že b hem sestavování slovníku se mohou vyskytnout v-echny p ípady ekvivalence od úplné po bezekvivalentní lexiku. A práv pro p eklad termín , které nemají v eském jazyce odpovídající ekvivalent m že být d leflité znát jejich etymologii, protože si v t chto p ípadech m fme výpomoci p ekladem slovní jednotky do e-tiny z p vodního jazyka, cofl m že zna n uleh it samotný proces p ekladu. Zvlá-tní kapitola je pak v nována otázce správného p ekladu termínu š ō.

Na záv r práce je nutno poznamenat, že hlavních cíl bylo dosaženo. Autorovi se poda ilo vyhledat dostate né množství zdroj fleznic á ské terminologie, týkajících se konstrukce lokomotiv, voz nákladních a osobních, zabezpečovacích zařízení s tím, že je pot eba pro úplnost dohledat zdroje termín ozna ujících zastanice fleznic. Jako nejzávažn j-í a nejnáro n j-í byly ozna eny obtíže spojené s hledáním sémanticky správných variantních shod u n kterých termín . Poslední d leflitou otázkou se stala organizace slov ve slovníku. Vzhledem k jejich množství by totífl stálo za to zváflit rozdělení jejich abecedního uspo řádání do skupin podle odv tví fleznic á ského pr myslu, cofl by mohlo uflivateli zna n uleh it jejich vyhledání. Pro následné vypracování komplexního p ekladového slovníku fleznic á ských termín byly vymezeny následující cíle:

1. Zvý-it po et zdroj termín
2. Najít lep-í software pro vytvo ení elektronické podoby slovníku
3. Zvý-it po et píru ek pro p eklad
4. Rozhodnout se ve v ci uspo řádání lexém ve slovníku

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Zornyshko Pavlo

Název katedry a fakulty: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název bakalářské práce: Rusko- český slovník železničářských termínů s komentářem

Vedoucí práce: Mgr. Petr Tilkeridis

Podělit znak : 76025

Podělit titul použité literatury: 16 (+ 16 internetových odkazů)

Clíová slova: slovník, železnice, Rusko, terminologie, lexikografie, překlady termínů, typologie slovníků, dělení ruských železnic

Charakteristika:

Bakalářská práce „Rusko- český slovník železničářských termínů s komentářem“ je zaměřena na zpracování železničářských termínů excerptovaných z dostupných polytechnických rusko- českých a česko-ruských slovníků a ruskojazyčných příruček, které jsou určeny především zaměněncům drah, a následně vytvoření zkušebního slovníku. Hlavním cílem této práce je připsání autora na sestavení komplexního terminologického překladařského slovníku. Teoretická část práce je zasvěcena popisu oborů lexikografie a lexikologie, dále pak popisu pojmu železničářského a jeho vlastností. V praktické části se pomocí využití poznatků z části teoretické připsalo k excerptování termínů a jejich následnému uspořádání do slovníku. Po překladařské se uvádí analýza lexikálního materiálu. Získané údaje posloužily k určení nejproblematictějších fází sestavování slovníku a napomohly zformulování dalších cílů budoucí práce.

:

1. ERMÁK, F. a kol. *Manuál lexikografie*. Jino any: H & H, 1995. ISBN 80-85787-23-7.
2. GROMOVÁ, E., HRDLI KA, M. *Antologie teorie odborného p ekladu*. Ostrava: Nitra, 2003. ISBN 80-7329-026-X
3. HORECKÝ, J. *O eské terminologii*. Praha: Academia, 1983.
4. LAPÁ EK, D. Vojenské a vále né lokomotivy. In: *Grand Expres*. ed. POHO ÁL, A., MIKULA, D., PETEK, R. Praha: GRAND PRINC, 2009, ro . 6, .10. ISSN 1802-3371.
5. MARTONOVÁ, M., HRZÁ , F. Na pomoc národnímu hospodá ství. In: *Ru-tina v teorii a v praxi*. Praha: Sv t sov tu, 1988.
6. fiVÁ EK, D. *Úvod do teorie p ekladu*. Olomouc, 1994. ISBN 80-7067-353-7.
7. , - : , 2009.
8. , . . , - : . . . , 2000.
9. , : , 1991. ISBN 5-277-00666-4.
10. , . . , : , 1983.
11. , : , 1987.
12. , . . , : , 1982.
13. , , 1968.

:

1. Internetový slovník. Dostupný z: <http://slovník.seznam.cz>
2. LINGEA. *esko-ruský rusko- eský velký slovník*. Brno, 2009. ISBN 978-80-87062-65-4.
3. WAGNER, P. *Rusko- eský technický slovník*. Ostrava: Montanex, 1999. ISBN 80-85780-96-8.
4. www.gramota.ru.
5. - «Rewin». Dostupný z: <http://www.rewin.cz/>
6. , . . [online]. [cit. 2011-02-08]. Dostupný z: http://www.classes.ru/grammar/114.Rosental/11-l/html/unnamed_25.html.

:

1. P IBYLOVÁ, J. *Transsibi ská magistrála ó cesta asem* [online]. [cit. 2011-03-13]. Dostupný z: <http://rusko.svetadily.cz/clanky/Transsibirska-magistrala->
2. SALAZAR, O. *Exploring Russia by train* [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupný z: <http://www.travelallrussia.com/russia-travel-news-and-stories/russia-by-train-r67.html>.
3. , . . - : [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupný z: <http://www.transsib.ru/history-kvzd.htm>.
4. , . . [online]. [cit. 2011-4-20]. Dostupný z: <http://www.portal-slovo.ru/philology/37386.php>.
5. , . [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupný z: http://www.rzds.ru/NewsRZDS.php?show_news=1142835692.91578382758893521333523983902601&news_section=237%20238%20226%20238%20241%20242%20232%2032%20208%20238%20241%20230%20229%20235%20228%20238%20240%20241%20237%20224%20225.
6. « », [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupný z: <http://history.rzd.ru>.

:

1. <http://railbook.net/>. [cit. 2011-01-03].

2. www.yandex.ru.

:

1. 2. . 1. : <http://uzdlines.narod.ru/gallery/cs2-1.htm>.

2. 7. . 2. : <http://trainshistory.ru/lokomotivy/magistralnye-elektrovozy/dvuhsistemnye/passazhirskii-elektrovoz-chs7.html>.

3. 3. . 3. : http://railway-publish.com/gal_mant_chme3.html.

4. 4. . 4. : <http://ukrtrains.narod.ru/foto/elvozchs4.htm>